ROK XIV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 9

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MAJA 1939 ROKU

PRZYROST NATURALNY A ROZWÓJ GOSPODARCZY POLSKI

Po zakończeniu formalnej części dorocznego Walnego Zgromadzenia Związku Przemysłu Chemicznego Rz. P., z przebiegu którego podajemy na innym miejscu dokładne sprawozdanie, Dyr. Dr. Witold Czerwiński wygłosił odczyt na temat „Przyrost naturalny a rozwój gospodarczy Polski". Temat odczytu, szczególnie aktualny w dobie obecnej, gdy ulubionym tematem niemieckiej publicystyki jest sprawa „przestrzeni życiowej" czy też „obszarów wschodnich", wywołał duże zainteresowanie, czego widomym objawem było liczne przybycie członków Związku oraz przedstawicieli sfer urzędowych i prasy. Prelegent, nawiązując do obecnej sytuacji, powiązał umiejętnie fakty przeszłości z teraźniejszością, wysuwając niezwykle trafne wnioski co do możliwości rozwiązania zagadnienia zatrudnienia przyrostu naturalnego ludności Polski.

Na przełomie XIX i XX wieku ludność polska wykazywała we wszystkich trzech zaborach duży przyrost naturalny, którego połowę pochłaniała emigracja. W latach 1880 — 1914 wyemigrowało np. do Stanów Zjednoczonych ok. 2 mil. Polaków. Emigracja stanowiła więc klapę bezpieczeństwa, łagodzącą rosnące ciśnienie demograficzne. Po wojnie światowej Polska wykazuje w dalszym ciągu poważny, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, przyrost naturalny. W 1936 r. przyrost naturalny w Polsce wynosi 12 na 1.000 podczas gdy w Niemczech, skarżących się nieustannie na przeludnienie — 7,2, we Włoszech — 8,7, w Anglii 2,7, wreszcie we Francji—0,3. Na początku obecnego wieku szczególnie dobitnie zaznaczył się kryzys liberalizmu w dziedzinie ruchów migracyjnych. Stany Zjednoczone, Kanada i kraje Ameryki Południowej wprowadzają znaczne ograniczenia imigracyjne, na skutek czego w ostatnim 20-leciu przeciętnie zaledwie 15% przyrostu naturalnego Polski znajdowało ujście w emigracji.

W tym stanie rzeczy kwestia zatrudnienia nowych, młodych sił w Polsce stała się zagadnieniem pierwszorzędnego znaczenia i palącym. Na jakiej drodze sprawa ta może znaleźć rozwiązanie? Nie ulega wątpliwości, że przyrostu naturalnego nie wchłonie wieś, która i tak choruje już na nadmiar rąk roboczych i przeludnienie, wyrażające się cyfrą kilkumilionową. W Danii, słynącej z wysokiego poziomu kultury rolnej i hodowlanej, gęstość zaludnienia wsi jest znacznie mniejsza aniżeli w Polsce. Nic więc dziwnego, że mieszkańcy wsi biorą bardzo mały udział w ogólnej konsumcji kraju, mimo, że na 36 mil. obywateli ponad 22 milionów zamieszkuje wieś. Rynek zbytu dla wielu towarów kończy się często na miejskich rogatkach. Niewątpliwie w pewnym stopniu pomocną mogłaby tu być reforma rolna, trzeba jednak pamiętać o tym, że rozporządzalny zapas ziemi nie wystarczy nawet na upełnorolnienie karłowatych gospodarstw. Również intensyfikacja produkcji rolnej i hodowlanej może dać zatrudnienie pokaźnej liczbie bezrobotnych na wsiach, nie wchłonie jednak olbrzymiego przyrostu naturalnego.

Na tle powyższych wywodów prelegent stawia tezę, że tylko należyty rozwój przemysłu może całkowicie rozwiązać kwestię zatrudnienia przyrostu naturalnego Polski. Założenie to znalazło swój żywy wyraz w obecnym programie inwestycyjnym Państwa, nie jest jednak jeszcze całkowicie doceniane i uznane przez ogół społeczeństwa polskiego. Przemysł musi jeszcze — niestety — wciąż walczyć z obojętnością, a czasem nawet nieprzychylnymi nastrojami. Nie ma na świecie kraju gdzieby tak potrzebny był rozwój przemysłu i gdzieby przemysł ten był równocześnie tak niepopularny jak w Polsce. Co prawda, ostatnie lata przyniosły już zwrot na lepsze, daleko jednak jest nam jeszcze do wytworzenia klimatu sprzyjającego rozwojowi przemysłu. Konieczność uprzemysłowienia w szybkim tempie Polski winna jak najprędzej stać się dogmatem wszystkich współobywateli. Należyty rozwój przemysłu pozwoli nie tylko na zatrudnienie przybywających młodych sił, ale również i rzesz bezrobotnych wsi. Energiczna i zdecydowana akcja w tym kierunku winna spowodować ogromny i niesłychanie ważny proces przesunięcia mas ludzkich ze wsi do miast. Nie znaczy to bynajmniej, że mamy dążyć do bezwzględnej samowystarczalności gospodarczej i odcięcia się od świata. Przeciwnie, w oparciu o posiadane surowce i wrodzone zdolności Polaków, winniśmy rozwinąć przede wszystkim te przemysły, które posiadają naturalne warunki rozwoju — nie zaniedbując jednak współpracy gospodarczej z innymi krajami. W dążeniu do utrzymania jak najżywszego kontaktu z całym światem — dostęp do morza jest i będzie dla Polski zawsze koniecznością życiową, umożliwiającą zrealizowanie wielkiego programu uprzemysłowienia kraju.

Jak wiadomo, w dniach od 24 września do 1 października r. b. odbędzie się w Warszawie międzynarodowy XIX Kongres Chemii Przemysłowej. Prace przygotowawcze do Kongresu prowadzone są w żywym tempie i nie ulega wątpliwości, że organizacja Kongresu stać będzie na odpowiednio wysokim poziomie. Powyżej podajemy reprodukcję znaczka kongresowego (w powiększeniu), wykonanego wg projektu Prof. Józefa Aumillera.

WALNE ZGROMADZENIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W dn. 21 kwietnia 1939 r. odbyło się doroczne zwyczajne Walne Zgromadzenie Związku Przemysłu Chemicznego Rz. P.

Zebranie zagaił Prezes Związku p. Inż. Jerzy Wojnar, który poddał wnikliwej ocenie położenie przemysłu chemicznego w r. 1938, oraz omówił wyniki osiągnięte przez przemysł chemiczny w zakresie produkcji surowców zastępczych oraz stosowania przez przemysł surowców krajowych.

Na wniosek p. Inż. J. Wojnara zebrani uczcili przez powstanie pamięć zmarłych działaczów przemysłowych: ś. p. Henryka Gruszkowskiego, Dyr. Fabr. Wyr. Gum. „Indogum", oraz ś. p. Mariana Szydłowskiego, b. Min. Przem. i Handlu

Wreszcie p. Prezes Wojnar zwrócił się z apelem do zebranych o bezzwłoczne deklarowanie kwot na Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej przez przedsiębiorstwa, które dotychczas nie subskrybowały Pożyczki, oraz o zwiększenie ofiar na Fundusz Obrony Narodowej.

Na przewodniczącego zebrania powołany został p. Inż. Stanisław Müller, po czym Dyrektor Związku złożył uzupełniające sprawozdanie z działalności Związku za r. 1938 oraz za ubiegłe 4 miesiące r. b. W zakresie zagadnień wewnętrznych Związku p. Inż. Zamoyski zakomunikował zebranym, iż w lutym 1939 r. Min. Przemysłu i Handlu zatwierdziło poprawki statutowe, umożliwiające należenie do Związku, również przedsiębiorstwom chemicznym, znajdującym się na terenie W. M. Gdańska, oraz iż długoletni Radca Min. Przemysłu i Handlu, p. Dr Lesław Barabasz, został powołany, za zgodą Pana Ministra Przemysłu i Handlu, na stanowisko zastępcy dyrektora Związku.

Omawiając zagadnienia zewnętrzne Związku, poruszył sprawy: nowego układu handlowego polsko-sowieckiego, zmian w dotychczasowej strukturze obrotów handlowych polsko-francuskich, działania umowy branżowej między Związkiem Przemysłu Chemicznego Polski i Anglii, współpracy Związku w Dziale Informacyjno-Handlowym przy Pawilonie Polskim na Wystawie Światowej w N. Yorku, wreszcie wyjaśnił, iż prace organizacyjne XIX Kongresu Chemii Przemysłowej posuwają się żywo naprzód.

W zagadnieniach specjalnych omówił sprawę zapasów surowcowych, dystrybucji wytworów gotowych, obrony przeciwlotniczej i t. p.

Po sprawozdaniu ogólnym Dyrektor Związku złożył sprawozdanie finansowe, po czym

przyjęte zostały przez zebranych następujące dwa wnioski:

1) Walne Zgromadzenie przyjmuje przedstawiony przez Zarząd Związku preliminarz wpływów i wydatków na rok 1939 z prawem virement dla Zarządu po stronie wydatków, pod warunkiem utrzymania globalnej sumy wydatków w ramach wpływów Związku, oraz

2) Zgodnie z przepisami § 21 p. 2 statutu Związku, Walne Zgromadzenie ustanawia aż do odwołania minimalną składkę członkowską do Związku w wysokości zł. 300 rocznie.

Następnie p. Dr. Stefan Otolski odczytał protokuł Komisji Rewizyjnej Związku. Zebranie protokuł przyjęło. Na wniosek Komisji Rewizyjnej — uchwalone zostało absolutorium dla Zarządu.

P. Dr. Józef Landau zabrał głos w sprawie budżetu XIX Kongresu Chemii Przemysłowej, apelując o wpłacanie na cele organizacji Kongresu przez przedsiębiorstwa zrzeszone 30% składki płaconej do Związku.

Do Zarządu zostali ponownie powołani przez aklamację ustępujący z kolejności członkowie Zarządu pp.: Dr. Józef Landau, Inż. Włodzimierz Płużański, Inż. Zygmunt Leppert, Inż. Wiktor Sommer, Prof. Józef Zawadzki, Prez. Ludwik Spiess. Ponadto zostali wybrani do Zarządu Związku pp.: Inż. Edmund Trepka i Dr. Inż. Błażej Roga.

Do Komisji Rewizyjnej zostali przez aklamację ponownie powołani pp.: Bogusław Kuryłowicz, Dr. Stefan Otolski, Jerzy Szereszowski.

W wolnych wnioskach zwrócono się z apelem do zebranych o jak najszersze udzielanie praktyk wakacyjnych zarówno dla studentów szkół akademickich jak i zawodowych.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Lignoza", Katowice, Dworcowa 13, rozpoczęła produkcję następujących artykułów:

1) Masy acetylocelulozowej pod nazwą „Acetolit", która odpowiada gatunkowo materiałom znanym w handlu pod nazwą „Trolit". „Acetolit" służy do wyrobu najrozmaitszych artykułów galanteryjnych i technicznych, na drodze wtryskiwania względnie prasowania i może być dostarczany w kilku kolorach i gatunkach. Produkcja tego artykułu może z łatwością pokryć całe zapotrzebowanie rynku krajowego.

2) Płyt z tkanin impregnowanych sztuczną żywicą pod nazwą „Silesitekst T", wytwarzanych w dwuch gatunkach, mianowicie: grubowłóknistym (Tg) i cienkowłóknistym (Tc) w wymiarze 1.000 × 500 mm. Wymienione płyty z Silesitekstu T wykazują dużą wytrzymałość na zginanie, uderzenie, zerwanie i t. d.

3) Artykułów pirotechnicznych dla celów szkoleniowych OPLG. Artykuły te cieszą się już dużym uznaniem w ośrodkach L. O. P. P. i są używane przy wszelkiego rodzaju ćwiczeniach i pokazach.

Zakłady Chem. J. Tobis, Warszawa, Marsz. Focha 4, po przeprowadzeniu dłuższych badań i prac przygotowawczych rozpoczęły wytwarzanie odczynników nieorganicznych (soli metali). Jak wynika z prospektu, wydanego przez wymienioną firmę, jest ona obecnie w stanie dostarczyć ok. 150 różnych odczynników. Należy przypuszczać, że fakt ten przyczyni się do poważnego zmniejszenia dotychczasowego przywozu zagranicznych odczynników.

Sp. Akc. „Scott & Bowne", Warszawa, Okopowa 21/23, przystąpiła do produkcji piperazyny czystej (Piperazinum Purum - Diethylenediamine).

KRONIKA

Dn. 21 kwietnia 1939 r. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego Rz. P. na którym Prezydium Związku ukonstytuowało się następująco: Prezes — Inż. Henryk Kułakowski, Wiceprezesi: Inż. Jerzy Wojnar, Inż. Feliks Wiślicki, Dr. Józef Landau. Członkowie Prezydium: Inż. Włodzimierz Płużański, Inż. Jan Podraszko, Inż. Wiktor Sommer, Prez. Ludwik Spiess, Inż. Edmund Trepka.

Na tymże posiedzeniu Zarządu w poczet członków Związku zostały przyjęte następujące firmy:

Chem. Farm. Zakł. Przem. Handl. L. Nasierowski, Warszawa, Kaliska 9.

Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim, Warszawa, Jasna 1 m. 13.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. R. P. Nr. 36 z dn. 21 kwietnia 1939 r. ukazało się pod poz. 238 Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 6 kwietnia 1939 r. o udzielaniu koncesji na przemysł wyrobu gum jezdnych. Rozporządzenie określa warunki na jakich może być udzielona ubiegającym się koncesja na przemysł wyrobu gum jezdnych oraz tryb postępowania przy staraniu się o koncesje. Przedsiębiorstwa wytwarzające gumy jezdne przed wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 1938 r. o koncesjonowaniu przemysłu wyrobu gum jezdnych winny w okresie dwóch miesięcy dopełnić odpowiedniej rejestracji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Rozporządzenie niniejsze weszło w życie w dniu 21 kwietnia r. b.

W Dz. Ust. Nr. 35 z dn. 19 kwietnia 1939 r. pod poz. 227 ukazało się rozporządzenie Ministrów Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu z dn. 16 kwietnia 1939 wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Spraw Wewnętrznych o określeniu przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych w związku z powszechnym obowiązkiem świadczeń rzeczowych.

Rozporządzenie obowiązuje od dnia ogłoszenia.

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ FIRMY EDWARD GRONIOWSKI W WARSZAWIE, Towarowa 12.

Cena w zł. za 100 kg.

Aceton	335.—
Ałun chromowy	68.—
Ałun krystaliczny	46.—
Antychlor krystaliczny	38.—
Biel cynkowa	od 57.—
Biel ołowiana	125.—
Boraks krystal.	76.—
Cerezyna biała II gat.	180.—
Cerezyna żółta II gat.	160.—
Chlorek magnezu	26.—
Chlorek baru	60.—
Chlorek cynku 98/100%	120.—
Chlorek wapna	40.—
Chlorek wapnia	27.—
Czterochlorek węgla	160.—
Dwuchromian potasu	153.—
Dwuchromian sodu	120.—
Degras orygin. Stadlera Moelon I	130.—
„ „ „ „ II	115.—
Dekstryna żółta	56.—
* Esencja octowa 80%	260.—
Emetyk	500.—
* Formalina 40%	155.—
Fosforan sodowy 3[1] zasadowy	75.—
Fenol krystal.	280.—
Fluorek sodu	165.—
Glukoza nieskażona	75.—
Hydrosulfit	270.—
Kaolina	15.—
Kreda zwykła szlamowana	8.—
Kreda ch. cz.	47.—
Kalafonia krajowa	70.—
Kalafonia amerykańska „Hercules" N. jasna	86.—
Kwas azotowy 36 Bé	46.—
* Kwas octowy 30% techn.	90.—
Kwas mrówkowy	245.—
Kwas mlekowy 50%	110.—
Kwas mlekowy 80%	210.—
* Kwas fosforowy chem. czysty	250.—
* Kwas fosforowy techniczny	215.—
Kremotartar	240.—
Kwas cytrynowy	420.—
* Kwas solny techn.	17.—
Kwas winowy kryst.	440.—
Litopon 30%	70.—
Minia ołowiana 99/100%	110.—
Nadboran sodowy	325.—
Nadmanganian potasu	280.—
Naftalin	70.—
Nigrozyna wodna	800.—
Nigrozyna tłuszczowa	1200.—
Olej rycynowy techniczny	170.—
Olej rycynowy med.	230.—
Olej kostny	400.—
Olej turecki 50%	80.—
Olej turecki 80%	140.—
Bejca dla skór „Peroly" franc.	100.—
Octan sodu	100.—
Ozokeryt czarny	140.—
Ozokeryt bielony	350.—
Parafina w taflach	115.—
Siarka	od 26 do 40
Siarczan glinu	24.—
Siarczan sodu	54.—
Siarczan żelaza	15.—
Sól szczawikowa	170.—
Sól gorzka	21.—
Sadze angielskie	od 110.—
Tłuszcz z wełny ciemny	60.—
„ „ „ jasny	85.—
Woda utleniona 30%	350.—
Zieleń chromowa	od 60.—
Żółcień chromowa	„ 60.—
Żelazocjanek potasu czerw.	470.—
„ „ żółty	315.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy rozumieć je za 100 kg loco skład Warszawa, wraz z opakowaniem; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć — bez opakowania.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:

„Przemysł Chemiczny Boruta" Sp. Akc. Zgierz. Telefony bezp. z Łodzią Nr. 195-96, 195-97, 195-98. Adres telegr. „Boruta-Zgierz". Przedstawicielstwa: Łódź, Piotrkowska 177, tel. 192-12. Warszawa, Zórawia 29 m. 1, tel. 808-09. Warszawa, Piusa XI Nr. 3 m. 8, tel. 838-78. Bielsko, Grażyńskiego 60, tel. 21-57. Białystok, Gen. Pierackiego Nr. 38, tel. 11-08. Częstochowa, I-a Aleja Nr. 14, tel. 17-80. Kraków, Smoleńsk Nr. 34, tel. 163-36. Poznań Słowackiego 36, tel. 63-39.

„Wola Krzysztoporska" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.

Zakłady Chemiczne w Winnicy, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący:

„Elektryczność", Akc. Tow. Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-44.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):

„Zakłady Solvay w Polsce". Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Farmaceutyczne przetwory:

„Ludwik Spiess i Syn", Sp. Akc. Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

„Fr. *Karpiński* Spółka Akcyjna". Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:

„Strem", Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

„Schicht - Lever" Przem. Tłuszcz. Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:

„Wolbrom", Sp. Akc. Warszawa. Leszno 15, tel. 11-06-81.

„Piastów" Zakł. Kauczukowe Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 333-49.

Jedwab sztuczny:

„Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu", Sp. Akc. Warszawa, Wilcza 9a. tel. 875-39.

Karbid:

„Elektryczność", Akc. Tow. Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Klej kostny i skórny:

„Strem", Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):

„Zakłady Solvay w Polsce", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:

„Strem", Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Olej kopytkowy

„Strem" Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Olej kostny:

„Strem" Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Siarczek węgla:

„Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu", Sp. Akc. Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:

„Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu", Sp. Akc. Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Soda amoniakalna, krystaliczna i kaustyczna:

„Zakłady Solvay w Polsce", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna:

„Elektryczność", Akc. Tow. Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna oraz kalcynowana, odwodniona.

„Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu" Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:

„Strem", Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-33.

Rozpuszczalniki, aldehydy, octany, butanol norm., kwas octowy.

Zakł. Chem. „Kutno", Warszawa, Al. Róż 7, tel. 7-03-56.

Środki grzybobójcze do nasycania drewna, środki ognioochronne

„Fungus" Sp. z o. o., Warszawa 1, Nowogrodzka 49 tel. 999-84.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Redaktor: Mgr. TADEUSZ CHĘCIŃSKI Druk L. Bogusławskiego i Ski, Świętokrzyska 11